

Medborgarberedning

Medborgardialog med slumpmässigt urval av medborgare

Förord

Många av de frågor som hanteras av kommuner och regioner är komplexa, utan enkla svar eller där vi kan förlita oss på expertlösningar. För att kunna hantera dem behöver medborgare inkluderas i utvecklingen av lokalsamhället. Genom åren har såväl Sveriges Kommuner och Regioner som enskilda kommuner och regioner hämtat mycket inspiration från omvärlden när det gäller att utveckla dialogen med medborgare. En modell som alltfler använder sig av är så kallade 'citizens assemblies'. Detta är en dialogmetod som fungerar bra när frågorna är svåra att förstå och starkt polariserade. Ofta har den politiska beslutsprocessen svårt att hantera debatter där organiserade intressegrupper är låsta i sina positioner och där det är oklart vad allmänheten tycker i frågan. En 'citizens assembly' innebär att slumpmässigt inbjudna medborgare får ta del av olika perspektiv, ställningstaganden och experters kunskap i frågan för att sedan diskutera frågan på djupet och lägga fram sina egna slutsatser och råd till beslutsfattare. Vi har i denna skrift valt att översätta 'citizens assembly' till 'medborgarberedningar'. Vi tycker att beredning väl beskriver hur modellen kan användas i kommunalt beslutsfattande. Liket beredningen är det inte ett forum för beslut utan ett sätt att fördjupa sig och komma med rekommendationer. Medborgare syftar här till alla de som har möjlighet att delta i en medborgarberedning. I Sverige finns idag många kommuner och regioner som uttryckt ett intresse för denna typ av metod. Denna skrift tar upp och beskriver vad Medborgarberedningar är, hur de genomförs och visar på flera exempel som genomförts i europeiska länder. Skriften är en översättning och utveckling av en engelskspråkig skrift som Democratic Society (en obunden internationell organisation med bas i Bryssel) producerat på uppdrag av SKR.

Lena Langlet

Chef Demokratisektionen

SKR september 2023

Om Democratic Society

Democratic Society är en ideell organisation baserad i Bryssel och som är verksam i Europa med målet att skapa en demokrati som fungerar i det 21 århundradet. Organisationen arbetar med praktiska dialogprojekt, forskning och bygger ny demokratisk infrastruktur som låter medborgare involveras i beslut som påverkar deras liv.

Innehåll

Vad är Medborgarberedningar?	5
Hur genomförs en medborgarberedning?	6
Förberedelser	6
Under medborgarberedningen	10
Efter medborgarberedningen	11
Effekter av medborgarberedningar	13
Exempel.....	14
Borgersamling om framtidens Albertslund	14
Convention citoyenne de Nantes	15
Grandview-Woodland Citizens' Assembly	17
Newham standing citizens' assembly	18
Assemblée citoyenne de Paris	20
Uppföljningskommitté efter Occitanias Medborgarberedning	21

Vad är Medborgarberedningar?

En medborgarberedning är en medborgardialog där slumpmässigt inbjudna medborgare möts vid flera tillfällen för att lyssna på experter, reflektera och diskutera tillsammans samt finna lösningar på ett komplext eller kontroversiellt ämne. Metoden möjliggör att deltagarna fördjupar sin kunskap i frågan och samtalar utifrån det. I slutet på processen tar deltagarna fram gemensamma rekommendationer och förslag till lösningar som sedan presenteras för de beslutsfattare som inbjöd till processen. Medborgarberedning är ett sätt att komplettera och utveckla den representativa demokratin genom att ge fler perspektiv på en fråga och skapa nya lösningar.

Metoden inkluderar medborgare i beslutsprocesser och ger legitimitet till beslut i komplexa frågor, exempelvis har medborgarberedningar genomförts kring folkhälsa, klimatförändringar och miljö. Medborgarberedningar kan anordnas av många olika typer av organisationer, men denna skrift fokuserar på hur processen används i kommuner och regioner.

I denna skift finns en introduktion till hur en medborgarberedning går till samt exempel på hur metoden använts, bland exemplen finns det medborgarberedningar med 36 deltagare till dem med 100 deltagare.

Den första medborgarberedningen skedde i British Columbia (Kanada) 2004. Sedan dess har medborgarberedningar blivit vanligare runt om i världen, inte minst i kommuner och regioner.

Hur genomförs en medborgarberedning?

I detta stycke går vi igenom hur en medborgarberedning genomförs indelat i tre steg; före, under och efter medborgarberedningen

Förberedelser

Syfte

Medborgarberedningar är en metod som skapats för att erbjuda medborgare en möjlighet att fördjupa sig i och hitta förslag på lösningar på komplexa problem. Det kan handla om en fråga där de politiska partierna är långt ifrån varandra och det är svårt för någon av parterna att ändra sig. Det kan också handla om nya frågor där det inte finns tydliga politiska alternativ då frågan är ny. En annan typ av fråga är där det krävs en prioritering mellan olika alternativ. Metoden passar inte där frågan är okontroversiell och det finns tydliga lösningar.

Erfarenheter visar att en bra förankring är en viktig faktor för ett lyckat resultat. Förankringen bör involvera majoritet, opposition och tjänstepersoner från berörda förvaltningarna. Kommunen eller regionen som genomför en medborgarberedning behöver också ha rådighet över frågan, så att förslag som tas fram är möjliga att genomföras. Andra aktörer som också har stort inflytande över frågan kan involveras på ett tidigt skede för att skapa legitimitet hos fler. Det är också viktigt att frågan är angelägen för deltagarna och medborgarna i stort.

En kommun eller region kan inte överlåta till en medborgarberedning att fatta beslut i en fråga. Kommunens beslutsfattare måste däremot vara öppna för att kunna bli påverkade av resultatet och ha tänkt igenom hur rekommendationerna ska tas om hand även i de fall där organisationen väljer att inte genomföra dem. Om kommunens beslutsfattare inte är öppna för att ta del av medborgarnas förslag ska medborgarna inte bjudas in till en medborgarberedning.

Rätt fråga

Frågan som ska diskuteras behöver vara tydligt formulerad och förstås av deltagarna. För att hitta en lämplig fråga som är tydlig och lätt att förstå är det bra att redan i planeringsfasen testa frågan på en grupp medborgare.

Det är viktigt att informera om tydliga ramar såsom ekonomiska förutsättningar och lagstiftning för att hjälpa deltagarna att diskutera specifika och genomförbara rekommendationer, det skapar också rimliga förväntningar. Medborgarberedningar har exempelvis använts för att få medborgarnas perspektiv på kollektivtrafikens roll, frågor kopplat till folkhälsa eller hur utsläpp av koldioxid kan minska.

Tid

I en medborgarberedning möts deltagarna upprepade gånger för att möjliggöra lärande, ömsesidig förståelse och gemensamma resonemang. Det finns exempel på medborgarberedningar som genomförts med möten fem dagar i sträck men det är vanligare att arbetet pågår vid flera tillfällen under en längre tidsperiod. Tidsåtgången påverkas av flera faktorer, exempelvis de ekonomiska resurserna, problemets komplexitet, möjligheten för deltagarna att resa till platsen för mötena och om processen ska vara online, på plats eller en genom hybridmodell.

Permanent medborgarberedningar.

Det finns exempel på permanenta medborgarberedningar. De har ofta lite annorlunda uppdrag och syfte. Till exempel finns en medborgarberedning i Belgien som har mandat att ställa frågor till fullmäktige, inleda tillfälliga medborgarberedningar och sedan övervaka om rekommendationer genomförs. Ett annat exempel är Paris som har en permanent medborgarberedning som liknar den belgiska modellen men med tillägget som ger den permanenta strukturen befogenhet att skriva lokala lagförslag till följd av diskussionerna.

Sluppmässigt utvalda deltagare

I en medborgarberedning är deltagarna sluppmässigt utvalda. Att få fram ett sluppmässigt urval som speglar befolkningen är en svår uppgift och det är omöjligt att få perfekt representativitet med ett hanterbart antal deltagare. Det finns många företag som arbetar med exempelvis att göra enkäter som kan hjälpa till, en bra start är att prata med kommunens eller regionens statistiker eller anställda med ansvar för statistik.

Vanligtvis kontaktas en stor grupp slumpmässigt utvalda medborgare, om det finns grupper som förväntas ha svårare att delta kan utskicket riktas till fler ur denna grupp. De bjuds in att delta tillsammans med en kort beskrivning av arbetet och information om varför just deras röst är viktig. Utifrån de som väljer att tacka ja görs en nytt urval för att skapa en grupp som är representativ utifrån exempelvis ålder, utbildningsnivå och kön. Det är detta urval som bjuds in att delta i medborgarberedningen. Det är viktigt att tacka de andra medborgarna som anmält sig och visa på andra sätt som de kan engagera sig eller följa medborgarberedningen på.

Utskicket kan kompletteras med olika kommunikationsinsatser för att väcka intresse. Det kan vara olika utskick, offentlig reklam och möten. Gärna tillsammans med civilsamhällets aktörer, kommunens verksamheter och uppsökande aktiviteter.

Deltagarna i en medborgarberedning är inte alltid tillräckligt många till antalet för att de ska utgöra ett statistiskt representativt urval. Begreppet 'representativitet' i samband med medborgarberedningar ska snarare förstås som att deltagarna utgör en grupp som avspeglar befolkningens olikheter. De ska vara symboliskt representativa för den större befolkning som de är en del av.

Möjliggöra deltagande

För att så många som möjligt ska kunna delta kan det finnas någon form av ersättning. Alla medborgarberedningar behöver däremot underlätta för deltagarna att vara med. Till exempel betala för barnpassning och hjälpa till med resor. Det kan även vara viktigt att tillhandhålla andra former av stöd för att olika deltagargrupper ska kunna medverka på ett bra sätt exempelvis språkstöd eller olika anpassningar för personer med funktionsvariationer. Tänk också på att digital kompetens är ojämnt fördelad i samhället och att det kan vara nödvändigt att förse deltagarna med lånedatorer och internetuppkoppling vid digitala- eller hybridprocesser.

Plats

Att välja en lämplig plats för diskussionerna oavsett om det är fysiskt på plats eller online är viktigt för att göra processen trygg och tillgänglig för deltagarna. En medborgarberedning innebär allt ifrån storgruppspresentationer till många olika typer av diskussioner, i stora och mindre grupper samt individuell

reflektion. Därför måste det valda mötesutrymmet kunna tillgodose olika behov samt ge möjlighet för informella samtal och fika utanför de formella passen. Det är också viktigt att tänka på att vissa lokaler tillskrivs olika betydelse och status av deltagarna. Att välja en lokal som förknippas med makt eller viktiga beslut kan markera för deltagarna att detta är en viktig process och att den sammankallande kommuner eller regionen tar processen på allvar.

Hybrid eller online

En digital medborgarberedning ger flexibilitet i tid och rum vilket kan göra det lättare att inkludera personer som annars skulle ha haft svårt att delta på grund av brist på tid, transportsvårigheter eller arbetsrelaterade hinder. Å andra sidan kan olika grad av digital mognad eller olika tillgång till teknik utestänga människor från att delta. Kommunen behöver då möjliggöra digital medverkan och träning i tekniken. Det finns exempel där kommunen finansierat utrustning och internet eller erbjudit stöd i form av volontärer som hjälper deltagarna med tekniken.

Medborgarberedningar online innebär ofta kortare möten, fördelade på fler dagar än vid möten på plats, det behövs även fler pauser i varje enskilt möte. En fördel med detta kan vara att det är lättare att vara flexibel i att hitta andra mötestider som kan tillgodose deltagarnas ansvar för arbete och hem.

Samtalsledaren behöver arbeta på ett annorlunda sätt i digitala mötet. Förutom att hålla passen kortare kan samtalsledaren lägga mer tid på att bygga upp relationer och genom en mer dynamisk och lekfull modereringsstil.

Online kan det vara svårare att använda och märka av kroppsspråk. Detta kräver mer struktur och ansträngning från moderatorn för att se till att alla har likvärdig möjlighet att delta och för att uppmuntra alla att aktivt lyssna på de olika argumenten och väga för- och nackdelar mot varandra.

En hybridprocess där fysiska- och online möten varvas kan ge en större känsla av tillhörighet och ge tid utanför de formella passen för nätverkande och att bygga relationer. En akademisk studie baserad på fyra dialogprocesser rekommenderade en hybridprocess som inleds med ett första fysiskt möte: "Ett första fysiskt möte skulle tillåta deltagarna att träffa varandra, få en känsla för processen och bygga upp sin motivation och en "känsla av att detta är en möjlighet". Sedan kan en del av det mer detaljerade arbetet, som att lyssna på

experter, frågestunder och diskussioner ske online, med ett eventuellt sista möte fysiskt på plats för att dra slutsatser.

Modererade samtal

För att dialogen i medborgarberedningen ska vara välkomnande, inkluderande och där deltagarna känner sig trygga att prata är det vanligt att använda sig av samtalsledare. Särskilt viktigt är det i frågor där det finns starka känslor och en polariserad samhällsdebatt.

Samtalsledarens uppgift är att se till att alla deltagare kommer med i diskussionen och har lika möjligheter att bidra. I rollen som samtalsledare ingår också att hjälpa deltagarna att driva diskussionen framåt och känner sig delaktiga. Samtalsledaren ska vara neutral och inte påverka innehållet i diskussionerna med sina egna åsikter om ämnet. I en fråga där kommunen har en tydlig ställning kan det då vara svårt för någon som är anställd i kommunen att leda samtalet, men det viktiga är att samtalsledaren uppfattas som oberoende.

Samtalsledarna har en viktig roll för ett lyckat resultat. Det är därför viktigt att de förutom att hjälpa gruppen att komma framåt har god förståelse för medborgarens förutsättningar och ett bra samspel med de som har det övergripande ansvaret för medborgarberedningen.

En lagom stor grupp per samtalsledare är 8 personer, (kan variera) flera samtalsledare krävs om det är fler deltagare i medborgarberedningen.

Under medborgarberedningen

Lärfasen

I denna fas får deltagarna lära sig mer om ämnet som ska diskuteras. Olika perspektiv och fakta presenteras av en grupp experter med blandade perspektiv som representerar bredden av kunskapen och åsikterna kring ämnet. Deltagarnas tillgången till forskning och relevanta perspektiv gör att diskussionen kan baseras på korrekt information snarare än förutfattade meningar. Lärfasen består av pass där deltagarna lyssnar på experter och/eller ”vittnen” som har en relevant erfarenhet av frågan. I denna fas är det viktigt att deltagarna har möjlighet att ställa frågor och att diskutera i mindre grupper om vad de hört för att det inte ska bli passiv informationsinhämtning och

envägskommunikation. Det är bättre om deltagarna aktivt kan engagera sig i den kunskap de får, ifrågasätta och fördjupa sin förståelse.

Människor lär sig på olika sätt och deltagarna kommer också att ha olika utbildningsnivåer, erfarenheter och färdigheter för att bearbeta information och forma argument. Av denna anledning bör inlärningsfasen inkludera många olika sorters information genom olika sorters medier som ljud, film och bildmaterial. Dessutom kan storytelling eller berättande inslag komplettera mer traditionella presentationer eller tryckt material.

Inlärningsfasen kan ske både i storgrupp eller mindre arbetsgrupper. Det finns ett värde i att varva formatet. I den senare formen kan informationen vara mer skräddarsydd för varje grupps förutsättningar och deltagarna kan därmed känna sig mer bekväma med att ställa frågor och kritiskt engagera sig i fakta.

Dialogfasen

I denna fas diskuterar deltagarna ämnet för dialogen i detalj. Fokus ligger på att alla ska dela sina synpunkter och åsikter om frågan och att alla ska lyssna aktivt för att få förståelse för de andras perspektiv, även om de inte håller med.

Genom att bygga en helhetsbild av frågan, baserad på lärfasen och de egna åsikterna kan deltagarna identifiera vilka områden de ska fokusera lösningarna eller rekommendationer på. Deltagarna diskuterar förslag på lösningar ingående och tar fram en slutlig lista med rekommendationer för hur de tycker att ämnet för dialogen bäst kan behandlas.

Beslutsfasen

I denna fas ska deltagarna komma överens om vilka rekommendationer de vill ge beslutsfattarna. Kan inte deltagarna komma överens kan beredningen visa i vilka frågor de är överens och i vilka de inte är överens. Då kan en förklaring till de olika ställningstagandena hjälpa beslutsfattaren att förstå och på så sätt kan hela medborgarberedningen ställa sig bakom rekommendationen.

Efter medborgarberedningen

Resultatet

En medborgarberedning resulterar i en uppsättning rekommendationer författade eller framtagna tillsammans med deltagarna som ska övervägas av kommunen eller regionen som arrangerade processen. Vid en väl genomförd

process är rekommendationerna tydliga, konkreta och möjliga att genomföra eller visar på en väg till att förändra.

Exempelvis har medborgarberedningar lett till att miljökriterier inkluderats i upphandlingar, åtgärder för att främja kollektivtrafik och cykling, energieffektivisering av kommunala byggnader, begränsa stadsutbredningen för att behålla jordbruksmark och biologisk mångfald, och minska pendlandet genom att erbjuda en dags hemarbete varje vecka.

För att visa uppskattning för arbetet som medborgarna lagt ned bjuds deltagarna in att presentera sina rekommendationer direkt till de berörda beslutsfattarna. Den slutliga rapporten publiceras också offentligt och kommuniceras ut till allmänheten.

Transparens, insyn och granskning

En medborgarberedning ska vara en transparent process. Oftast finns en oberoende grupp som granskar processen, denna grupp kan även innehålla medborgare och andra. I ett av exemplen nedan beskrivs hur en region i Frankrike skapade en uppföljningskommitté.

Dessutom är det vanligt att medborgarberedningar utvärderas av en oberoende part. Det kan ta tid att implementera rekommendationer så utvärderingen kan behöva anlägga ett längre perspektiv och samla in data över tid.

Effekter av medborgarberedningar

Då medborgarberedningar är rådgivande förbinder sig inte den arrangerande kommunen eller regionen till att genomföra förslagen även om en väl genomförd process bör generera genomförbara förslag. Det finns exempel på processer där inte en enda av rekommendationerna implementerats och även de där rekommendationerna resulterat i att lagar ändras och allt däremellan. En medborgarberedning kan också påverka indirekt genom att rekommendationerna skapar ett förändringsutrymme för att genomföra stora förändringar eller att vara en hävstång för förskjutning i politiska diskussioner. Processerna kan också hjälpa till att identifiera och synliggöra nyanser i medborgarnas åsikter på ett mer representativt sätt.

Medborgarberedningar har också effekter på de medborgare som deltar. Forskning har visat att deltagande leder till lärande och ny kunskap, social anknytning och en känsla av samhörighet, känslan av att ha uppfyllt en medborgerlig plikt, stöd för samhällsdebatter om komplexa frågor, förståelse och empati för synsätt som avviker från de egna samt förändrade åsikter om vissa ämnen.

Medborgarberedningar kan också potentiellt få effekter på allmänheten. Effekten kan vara ett ökat stöd för genomförande av policyer där allmänheten vet om att förslagen togs fram av slumpmässigt utvalda medborgare. Dessutom kan en medborgarberedning leda till bredare diskussioner om olika ämnen och slutligen kan deltagarnas delande av sina erfarenheter i sina personliga och sociala nätverk ha en effekt på allmänheten i stort.

Exempel

Nedan presenterar vi fem exempel på medborgarberedningar om olika ämnen och i kommuner och regioner av olika storlek samt en övervakningskommitté.

Borgersamling om fremtidens Albertslund

Var: Albertslund, Danmark – 30 000 Medborgare

Mål: att involvera medborgarna i utvecklingen av staden för att klara befolkningstillväxten men behålla sin sociala sammanhållning

Myndighetsnivå: Kommun

Startdatum: Augusti 2020

Tid: 5 månader

Antal möten: Sex fysiska möten om cirka fyra timmar vardera, under fem månader. Mötena var delvis öppna för allmänheten på begäran.

Antal deltagare: 36 medborgare

Rekryteringsprocess: Totalt skickades 22 345 inbjudningar ut till stadens medborgare och 547 medborgare anmälde sig. En slumpmässig dragning följde för att välja ut de 36 deltagarna utifrån att gruppen skulle vara representativ för kön, ålder, utbildningsnivå, geografi, typ av boende och vistelsetid i kommunen.

Experturval: En expertgrupp bestående av fem personer med olika yrkesbakgrund

Resultat: Ett officiellt svar på rekommendationerna gavs och publicerades efter sex månader, i juni 2021. Tre förslag godkändes för att integreras och

implementeras. Om möjligt skulle andra rekommendationer kunna omsättas till riktlinjer för kommunal planering och vidare arbete skulle ske av fullmäktige för att konkretisera rekommendationerna.

Sammanhang: Under de kommande 10 åren förväntas Albertslund växa med 10 000 nya medborgare. För att hantera denna utveckling beslutade Albertslund kommun att involvera medborgarna för att svara på följande fråga: Vi vill att Medborgarberedningen ska hjälpa oss att föreställa oss hur ett framtida Albertslund ska se ut – vad kommer det att krävas för att bevara och skapa nya starka gemenskaper?

Process: Alla medborgare i Albertslund som hade tillgång till nätet hade möjlighet att ge input till Medborgarberedningen via ett öppet digitalt dialogrum. Ett häfte med dessa tankar och idéer från medborgarna delades sedan ut till deltagarna i Medborgarberedningen vid deras andra möte den 21 september 2020.

Convention citoyenne de Nantes

Var: Storstadsregionen Nantes, Frankrike – 650 000 invånare

Mål: ge rekommendationer för vägen framåt i samband med covid-19-krisen (folkhälsa och demokrati)

Myndighetsnivå: Interkommunal nivå som representerar 24 kommuner (orstadsområdet)

Startdatum: November 2020

Tid: Fyra månader

Antal möten: Fyra fysiska möten på en och en halv dag och 7 kvällar online

Antal deltagare: 80 medborgare (40 medborgare som bor i huvudstaden Nantes, 37 bor i andra kommuner i regionen och tre bor i närliggande områden).

Rekryteringsprocess: En representativ panel med 80 medborgare slumpmässigt utvalda bland de 2 301 personer som intervjuades i en stor undersökning inför processen. Det slutliga urvalet var representativt för befolkningen vad gäller ålder, kön, bostadsort och socio-professionell kategori.

Experturval: Efter det första mötet valdes 51 experter ut för att höras av deltagarna. Detta baserades på deltagarnas frågor och diskussioner under första passet. Experterna hördes av medborgarberedningen under sessionerna men också mellan varje session digitalt.

Ansvarsutkrävande: Fyra personer utsedda av Nantes region hade ett ansvar för att följa medborgarberedningens arbete och säkerställa dess oberoende.

Resultat: En rapport med 12 rekommendationer har presenterats för lokala förtroendevalda, som i sin tur gett sitt svar på processens resultat.

Sammanhang: Beslutet att organisera en medborgarberedning om pandemin med påföljande hälsokris, nedstängning och dess konsekvenser röstades enhälligt fram av de folkvalda i Nantes region, de insåg att en medborgarberedning var viktig, särskilt eftersom medborgarna under nedstängningen annars berövades möjligheten att träffas och debattera.

Process: Ett slumpmässigt urval av 2 301 personer fick en inbjudan att svara på en enkät före medborgarberedningen för att förstå medborgarnas åsikter och ambitioner kring flera teman: sysselsättning, ekonomi, konsumtion, bostäder, miljö, resor och den digitala teknikens plats i krisen. Undersökningen fungerade också som grund för rekryteringen för medborgarberedningens process samt för att informera medborgarna om processen.

En mindre grupp av deltagarna utgjorde också en rådgivande grupp för krishantering som genomfördes parallellt med medborgarberedningens process, bestående av 20 medborgare som varannan vecka direkt diskuterade effekterna av nödatgärderna kring Covid-19 med förtroendevalda. Detta gjorde det möjligt att diskutera och förstå oro och göra observationer i realtid. I stort sett hela befolkningen i Nantes Metropolområde kunde bidra till diskussionerna med sina idéer och synpunkter under den första och andra mötet.

Grandview-Woodland Citizens' Assembly

Var: District of Grandview-Woodland, Vancouver, Kanada – 27 000 medborgare

Mål: Utveckla en 30-årig samhällsutvecklingsplan (stadsplanering)

Myndighetsnivå: Distrikt

Startdatum: Juni 2014

Tid: 1 år

Antal möten: 11 fysiska möten och offentliga rundabordssamtal

Antal deltagare: 48 medborgare som antingen är bosatta, företagare eller fastighetsägare i Grandview-Woodland.

Rekryteringsprocess: Brev skickades till 19 000 medborgare och inbjudan delades även ut på gator, områdeslokaler och andra platser. Som ett resultat anmälde sig 500 personer frivilligt att gå med i medborgarberedningsprocessen. Av dessa valdes 48 medlemmar ut genom en slumpmässig dragning baserat på följande kriterier: lika antal män och kvinnor, representativt antal medlemmar från sex grannskapszoner, representativt antal medlemmar från varje ålderskohort och representativt antal medlemmar som hyr sitt hem, äger sitt hem eller bor i ett kooperativ.

Experturval: Ett lärandeprogram utformades för deltagarna för att säkerställa en likvärdig kunskapsnivå vad gällde samhällsplanering, områdets historia och planeringsmaterial.

Ansvarutkrävande: En ordförande utsedd av staden Vancouver och en rådgivande kommitté skapades för att vägleda ordförande- och medborgarberedningens process och modereringsteamet

Resultat: Slutrapporten med cirka 270 rekommendationer presenterades för Kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige accepterade enhälligt rekommendationerna från medborgarberedningen och processen hade också effekter på förtroende och tillit till kommunen som organisation.

Sammanhang: I april 2012 inledde staden Vancouver processen med att skapa en ny samhällsplan för grannskapet Grandview-Woodland. Utöver ett omfattande planeringsarbete innefattade processen samråd med medborgare och samhällsorganisationer i Grandview-Woodland. Men när staden släppte sitt utkast till "Emerging Directions" i juni 2013, fanns det oro över några av dess förslag. Medborgare i området bad om ytterligare samrådsmöjligheter för att ta itu med dessa frågor. Kommunfullmäktige beslutade då att bjuda in till en medborgarberedning. Detta var Kanadas första medborgarberedning för stadsplanering.

Process: Medborgarberedningsprocessen omfattade 11 heldagsmöten med slumpmässigt utvalda medborgare. Det fanns också möjlighet för alla medborgare att delta i processen genom:

- Tre offentliga rundabordsmöten
- Öppna möten för medborgarberedningsprocessen
- Möjlighet att lämna in idéer på processen hemsida
- Möjlighet att delta i områdesworkshops, arbeta med specifika demografiska eller exkluderade grupper, som rapporterade tillbaka till den lokala medborgarberedningen.

Newham standing citizens' assembly

Var: Newham borough (London, Storbritannien) – 355,000 medborgare

Mål: Att ha en permanent sammanslutning av medborgare som kan svara på och agera i viktiga framväxande lokala frågor

Myndighetsnivå: Kommun

Startdatum: Juli 2021

Tid: Pågående

Antal och typ av möten: Processens första sammanträde (juli-fem hela dagar). Det andra sammanträdet (januari och februari – fyra helger)

Antal deltagare: 50 deltagare

Rekryteringsprocess: Deltagare väljs ut utifrån urvalskriterier efter att 10 000 brev skickats även slumpmässigt till hushållen i stadsdelen i början av det första sammanträdet.

Ansvarutkrävande: En rådgivande styrelse bestående av lokala intressenter ger råd och tillsyn så att:

- Sammankomsten är fokuserad på de teman som valts
- Fakta som används i inlärningsstadiet är heltäckande, korrekt och balanserad
- Materialet som bakgrund för deltagarna produceras självständigt

Processens resultat: Processens första sammanträde resulterade i sju övergripande rekommendationer, med tre till fem specifika åtgärder i varje. Kommunen svarade på rekommendationerna från det första sammanträdet i februari 2022.

Sammanhang: Inrättandet av en stående medborgarberedning kom från en rekommendation från den oberoende kommission för demokrati och medborgardeltagande som inrättats av borgmästaren för att se på framtiden för rådets styrning och ge expertråd om att öka deltagandet.

Funktioner: Fullmäktiges avsikt är att detta ska vara en permanent medborgarberedning, som vid varje sammanträde innehåller en blandning av nya medborgare och tidigare deltagare, båda grupper valda via ett slumpmässigt urval att processen alltid är representativ.

Ämnena för de två första sammanträdena valdes efter en onlineomröstning bland invånarna. Avsikten är att processen ska vara permanent och att olika sammanträdena ska ske med en blandning av nya och gamla medlemmar regelbundet. Den oberoende kommission som rekommenderade detta permanenta organ rekommenderade också att det skulle träffas två gånger om året.

Assemblée citoyenne de Paris

Var: Paris Stad, Frankrike – 2,2 miljoner medborgare

Mål: Att ha en permanent sammanslutning av medborgare som kan svara på och agera i viktiga framväxande lokala frågor

Startdatum: November 2021

Tid: Pågående

Antal och typ av möte: Den permanenta medborgarberedningen möts i plenum minst två gånger om året.

Antal deltagare: 100 deltagare

Rekryteringsprocess: Deltagarna är 16 år och äldre, utvalda för en mandatperiod på ett år, som kan förnyas i sex månader. Fem tusen vuxna medborgare valdes slumpmässigt ut i åldern 18 och uppåt bland de 1 350 000 registrerade på de parisiska röstlistorna. En andra lottning anordnades med de väljare som visade intresse för detta nya organ. Ett antal minderåriga mellan 16 och 17 år valdes också ut slumpmässigt för att delta i processen.

Jämställdhet mellan könen, fördelning på åldersgrupp och geografiskt område, samt mångfald av yrkesbakgrunder och utbildningsnivåer togs i beaktande.

Resultat från medborgarberedningen: Paris stad formulerar ett offentligt svar på allt arbete som utförs av den permanenta medborgarberedningen - dvs medborgarnas åsikter, aktuella frågor, medborgarjuryrapporter och förslag - vid tidpunkten för inlämnandet men också, ett år senare. Politiska grupper kan också utarbeta svar. Resultaten från den senaste sessionen i januari 2022 var ännu inte tillgängliga när denna rapport skrevs.

Sammanhang: Stadsfullmäktiges beslut att skapa detta nya organ är en direkt konsekvens av protesterna från ”gula västarna” som förkroppsligade fenomenet misstro mot institutionerna. Ett medborgarsamråd 2019 efterlyste skapandet av ett organ som skulle ge medborgarna möjlighet att delta i utformningen av politiken. Syftet med medborgarberedningen är "att göra parisarnas röst hörd

och få dem att verkligen delta i det politiska beslutsfattandet i huvudstaden", enligt stadshuset.

Funktioner: Den permanenta medborgarberedningen i Paris kan:

- Lämna förslag om riktlinjer , som sedan går till Kommunfullmäktige för debatt och omröstning;
- Begära utarbetande av granskningsrapporter om en fråga;
- Ta upp frågor vid kommunfullmäktiges möten;
- Fastställa ämnen för Paris medborgarbudget;
- Aktivera en medborgarjury bestående av 17 slumpmässigt utvalda medborgare för att undersöka ett ämne mer ingående och lämna rekommendationer om ett prioriterat ämne. Aktiveringen av en medborgarjury kan leda till att rekommendationer överlämnas till Fullmäktige i Paris.

Uppföljningskommitté efter Occitanias Medborgarberedning

Var: Occitanien, Frankrike - 6 miljoner invånare

Mål: Skapande av en uppföljningskommitté med ansvar för att övervaka genomförandet av rekommendationer i klimatfrågor från den lokala Medborgarberedning

Nivå: Regional

Startdatum: Januari 2021 (Själva medborgarberednings process ägde rum från september – oktober 2020)

Tid: Januari 2021 - augusti 2022.

Antal och typ av möten: Kommittén består av 4 arbetsgrupper som träffas 4 gånger varje kvartal och rapporterar om framstegen i slutet.

Antal deltagare: 21 deltagare

Rekryteringsprocess: 15 slumpmässigt utvalda medborgare från deltagarna i medborgarberedningsprocessen (med hänsyn taget till demografiska faktorer och den geografiska balansen mellan stad och landsbygd)

- Tre vicepresidenter i regionen Occitanien
- De två medordförandena på den interkommunala nivån
- En ledamot av regionförsamlingens presidium

Uppföljningskommitténs resultat: Tre tematiska arbetsgrupper (miljö, mat och solidaritet) och 1 arbetsgrupp för medborgardialoger träffas varje månad. En sammanfattning av varje session med en utskrift av medborgarnas rekommendationer för varje förslag och de åtgärder som vidtagits av regionen som svar. För att få rätt effekt kan det vara nödvändigt att vara kreativ med hur man designar en medborgarberedning utifrån varje kontext.

Sammanhang: Den regionala regeringen i Occitanien skapade en övervakningskommitté för att säkerställa uppföljningen av medborgarberedningens arbete och granska genomförandet av de åtgärder som antagits av regionfullmäktige. Medborgarberedningens process resulterade i en rapport med 52 prioriterade åtgärder och mer än 300 förslag. Regionfullmäktige antog 45 prioriterade åtgärder samt 155 förslag i ”Omvandlings- och utvecklingsplanen”.

Process: Övervakningskommittén har fyra huvudmål:

- Att fortsätta processen för den lokala medborgarberedningsprocessen genom att involvera medborgarna i övervakningen av regionens genomförande av deras förslag.
- Skapa ett utrymme för dialog mellan medborgare och förtroendevalda om hur förslagen kan inkluderas i den regionala Green New Deal och i andra regionala åtgärder.
- Se till att resultatet av medborgarnas rekommendationer beaktas.
- Rapportera till invånarna i Occitanien om uppföljningen av förslagen från medborgarberedningsprocessen.

Under medborgarberedningsprocessen fanns en styrkommitté på plats som bestod av tre slumpvis utvalda medborgare, tre medlemmar utvalda av den nationella kommissionen för offentlig dialog, presidenten för regionen Occitanien och organisatören för Occitaniens medborgarberedning.

Medborgarberedning

En Medborgarberedning innebär att slumpmässigt inbjudna medborgare får ta del av olika perspektiv, ställningstaganden och experters kunskap i en fråga, för att sedan diskutera frågan på djupet och lägga fram sina egna slutsatser och råd till beslutsfattare. Vi har i denna skrift valt att översätta 'citizens assembly' till 'medborgarberedningar'. Vi tycker att beredning väl beskriver hur modellen kan användas i en kommunalt beslutsfattande. Likt beredningen är det inte ett forum för beslut utan att fördjupa sig och komma med rekommendationer.

Upplysningar om innehållet
Nils, Munthe, Nils.Munthe@skr.se

© Sveriges Kommuner och Regioner, 2023
ISBN/Beställningsnummer: 978-91-8047-195-4
Text: Democratic Society, Edward Andersson och Nils Munthe